

А 66

P-У

3555р

НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені М.П. ДРАГОМАНОВА

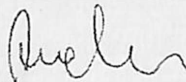
АНДРУШКЕВИЧ Фабіан Генріхович

УДК 141.7:37.001.76(477+438):316.3(043.3)

**КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ ОСВІТНІХ ІННОВАЦІЙ
УКРАЇНИ ТА ПОЛЬЩІ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА**

13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
доктора педагогічних наук

Київ – 2012

8842

НБ НПУ ім. М.П. Драгоманова

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Національному педагогічному університеті імені М.П. Драгоманова, Міністерство освіти, науки, молоді та спорту України.

Науковий консультант – доктор філософських наук, професор **ЯРОШЕНКО Алла Олександрівна**, Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова, директор Інституту соціальної роботи та управління, завідувач кафедри соціальної політики.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор **ЄВТУХ Микола Борисович**, Національна Академія педагогічних наук України, академік-секретар Відділення педагогіки і психології вищої школи НАПН України;

доктор педагогічних наук, професор **КОРЕЦЬ Микола Савович**, Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова, директор Інституту гуманітарно-технічної освіти, завідувач кафедри загально-технічних дисциплін;

доктор педагогічних наук, професор **КЕМЕНЬ Володимир Петрович**, Дрогобицький державний педагогічний університету імені І. Франка, декан факультету іноземних мов.

Захист відбудеться 12 квітня 2012 року о 12.00 на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.053.01 Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова за адресою: 01601, Київ-30, вул. Пирогова, 9.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова за адресою: 01601, Київ-30, вул. Пирогова, 9.

Автореферат розісланий 12 березня 2012 року.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

В.Д. Сиротюк

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Сучасна Україна здійснює перехід до інформаційного суспільства, що пов'язане з переходом світового співтовариства до нової стратегії розвитку. Освіта, інтелектуальний потенціал людини утверджуються на сьогодні в якості стратегічного ресурсу та є найважливішим пріоритетом для всіх країн і народів світу. Освіта в цьому розумінні виникає як головний чинник успішної самореалізації особистості, її активності, творчості, свободи.

Одним із пріоритетних напрямів розвитку українського суспільства, зокрема системи вищої освіти, стає входження України до європейського освітнього простору. Конституція України, закони України “Про освіту”, “Про вищу освіту”, Національна доктрина розвитку освіти, Державна програма “Вчитель” засвідчують здатність держави трансформувати освітній простір до вимог і стандартів Болонської декларації та зумовлюють об'єктивні орієнтири стратегії розвитку української національної освіти. Це орієнтує освітній процес на гуманістичні цінності, розкриття творчого потенціалу майбутнього вчителя, зумовлює приведення системи вищої педагогічної освіти у відповідність до міжнародних освітніх стандартів.

Характерним для нинішньої епохи є й те, що до розробки освітньої політики більшість країн підходять з урахуванням досягнень кожної в цій галузі і з метою формування єдиної освітньої стратегії європейського простору. Вивчаючи особливості побудови, організації й управління, зміст і технології навчання кожної, країни переймають безцінні надбання, досвід розвитку національних освітніх систем і тим самим сприяють перспективній справі їх зближення, взаєморозуміння, співпраці.

У Національній доктрині розвитку освіти (2002 р.) окреслені пріоритетні напрями державної освітньої політики України, а саме: особистісна орієнтація освіти; формування загальнолюдських і національних цінностей; створення для громадян рівних можливостей здобуття освіти; постійне підвищення якості освіти, оновлення її змісту й форм організації навчально-виховного процесу; розвиток системи безперервної освіти та навчання протягом життя; розширення україномовного освітнього простору; забезпечення освітніх потреб національних меншин тощо.

Основою і головним стимулом цього процесу є глобалізація - нова світова тенденція, за допомогою якої спосіб життя, поширення товарів споживання та ідей стають стандартизованими в усьому світі. Оскільки позначена тенденція проникає в усі сфери громадського життя - покращуються технології і комунікації, змінюється характер транспорту і послуг, збільшується масова міграція і переселення народів, зростає рівень економічної активності, що переростає національні ринки в результаті об'єднання промислових і комерційних груп, які виходять за межі держав, розширюються міжнародні угоди ведення бізнесу, що скорочують вартість, в

іноземній державі - облік її вимог відносно розвитку освіти є першочерговим завданням не лише для однієї або групи країн, а для всіх країн континенту. В європейському просторі почалася інтенсивна обробка головних принципів глобальної освітньої політики, а вслід за ним - реальна трансформація національних освітніх систем, які йдуть на зближення одна з одною.

Знаковими у цьому вимірі стали Лісабонська конвенція про взаємне визнання документів про освіту в європейському просторі (1997 р.) і Болонська декларація (1999 р.), які почали процес виникнення єдиного узгодженого європейського простору вищої освіти для забезпечення світової конкурентоспроможності фахівців єврорегіону. Фактично мова йде про формування єдиного європейського поля освіти, провідними напрямками якого є: прийняття системи зрозумілих і порівнюваних (академічних) ступенів, зокрема через запровадження додатка до диплома; прийняття системи, заснованої на двох основних циклах - дорівневого і рівневого; введення системи кредитів за типом Європейської системи трансферу кредитів, сприяння мобільності студентів, викладачів, наукових працівників, адміністраторів в європейському регіоні; сприяння європейському співробітництву в забезпеченні якості освіти для розробки порівняльних критеріїв і методологій; сприяння необхідним європейським поглядам про вищу освіту, особливо щодо розвитку навчальних планів, міжнародного співробітництва, схем мобільності, спільних програм навчання, практичної підготовки та наукових досліджень.

Болонські декларації мають рекомендаційний характер і ґрунтуються на принципах добровільності і невтручання в національні освітні системи кожної країни. Учасники процесу зобов'язалися досягти цих цілей у межах повноважень та з дотриманням поваги до різноманітності культур, мов, національних освітніх систем і університетської автономії.

При цьому їх загальним стрижнем стало проголошення "Європи знань", фундаментальної ролі університетів, необхідності навчання протягом усього життя, акценту на дослідницьку й самостійну роботу, гармонізації рівнів і циклів навчання, активізації участі студентів. Ключовими питаннями нової освітньої політики визначені: якість, довіра, актуальність, мобільність, сумісність, привабливість, діалог, зближення з урахуванням національних і європейських особливостей.

Разом з іншими країнами європейського простору в Болонський процес вступили Україна та Польща. Проведений нами та іншими дослідниками компаративний аналіз принципів змін національних освітніх систем цих країн дає багату інформацію щодо оригінальних досягнень, а також у розв'язанні низки розбіжностей, які виникали на шляху модернізації освіти в Україні та Польщі. Отже, нерозробленість зазначеної наукової проблеми в історико-педагогічній науці, її актуальність і відповідність сучасному етапу реформування системи вищої педагогічної освіти в Україні та Польщі й зумовили вибір теми дослідження **"Концептуалізація освітніх інновацій України та Польщі в умовах глобалізації суспільства"**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано згідно з тематичним планом науково-дослідних робіт Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, науковий напрям “Дослідження гуманітарних наук” та у відповідності до досліджень теми “Принципи організації та тенденції розвитку вищої освіти у XXI ст.”, що виконується кафедрою соціальної філософії та філософії освіти Інституту філософської освіти і науки Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (протокол № 5 від 22 грудня 2006 року).

Тема дисертаційного дослідження затверджена на засіданні Вченої ради Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (протокол № 3 від 27 листопада 2008 року) та узгоджена у Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень у галузі педагогіки і психології НАПН України (протокол № 8 від 25 жовтня 2011 р.).

Мета дослідження полягає у концептуалізації освітніх інноваційних процесів на основі аналізу сучасних освітніх систем України та Польщі в умовах глобалізації суспільства, виявленні та розкритті організаційних та педагогічних засад реформування педагогічної освіти в Україні та Польщі як різнорівневих змін у структурі цілісного історико-педагогічного процесу зі своїми закономірностями, принципами, суперечностями і взаємозв'язками у контексті економічних, суспільно-політичних та педагогічних детермінант.

Реалізація цієї мети передбачає розв'язання таких **завдань**:

1. Визначити філософську сутність глобалізаційних змін сучасного світу.
2. Проаналізувати специфіку освітніх інновацій у сучасному європейському просторі.
3. Дослідити особливості освітніх інновацій в освітніх системах України та Польщі.
4. Розкрити національні пріоритети українських освітніх інновацій та їх значення для польської системи освіти.
5. Визначити польський “освітній прорив” та його значення для українських освітніх інновацій.
6. Обґрунтувати основні напрямки українсько-польської співпраці освітніх систем в контексті сучасних інновацій.

Об'єктом дослідження є сучасні освітні інноваційні процеси України та Польщі в умовах глобалізації суспільства та формування світового освітнього простору.

Предметом дослідження є сутність, зміст, напрямки інноваційного потенціалу освіти України та Польщі в процесі входження в європейський і світовий освітній простір.

Концептуальні засади дослідження. В основу дослідження покладено системно-хронологічний підхід до розгляду реформування вищої

педагогічної освіти в Україні та Польщі як інтегрованого, складного і суперечливого, неперервного і хвилеподібного процесу, що відбувався під впливом суспільно-політичних, економічних і педагогічних детермінант. Ми спираємося на положення, які стали визначальними домінантами реформування вищої педагогічної освіти:

- освітня політика є невід'ємною складовою діяльності будь-якої держави, вона повинна задовольнити освітні потреби широких верств населення. Влада виступає ініціатором різних за масштабом, характером і змістом освітніх реформ, визначає їх стратегічні напрями, мету і основні принципи через відповідне законодавство, тобто є стратегічним чинником змін у вищій педагогічній освіті;

- суперечливий розвиток суспільства сприяє висуненню певної особистості на роль репрезентанта влади, від якого часто залежить логіка розвитку освітніх змін. Ця особистість (керівник держави, вищого органу освіти), виступаючи від імені держави, вносить у цей процес власне бачення, свій духовний світ, прогресивні чи реакційні погляди;

- науково-методичне підґрунтя реалізації освітніх реформ забезпечує офіційна педагогічна наука, що є ідеологічною складовою державної освітньої політики;

- результати освітніх реформ багато в чому залежать від взаємодії держави та суб'єктів освітнього процесу.

Джерела з означених питань є надзвичайно багатими та різноманітними, охоплюють широкий спектр проблем щодо освітніх інноваційних процесів України та Польщі у їхньому філософсько-політичному вимірі.

Загальноцивілізаційні смисли освіти як суспільного явища досліджуються вітчизняними представниками соціальної філософії, соціології освіти, педагогіки, філософії освіти, а саме: В. Андрущенком, О. Базалуком, В. Вашкевичем, Л. Губерським, В. Журавським, І. Зязюном, М. Свтухом, В. Кізімою, С. Клепком, В. Кременем, С. Кримським, М. Култасвою, В. Кушерцем, М. Михальченком, В. Лутасем, М. Поповичем, І. Родіоною, М. Романенком, В. Шевченком, В. Шубіною, В. Ярошовцем та ін.

Загальнометодологічні питання сучасної освіти були предметом осмислення в працях Н. Бордовської, Н. Булгакової, Е. Гусинського, А. Лігоцького, М. Лукашевича, І. Підласого, А. Реан, Л. Рижко, Ю. Турчанинової, Н. Шубелки та ін.

Дослідження кола питань, пов'язаних з розвитком освіти в умовах ринкових відносин, досліджували В. Кочетков, В. Гесц, А. Сидоренко та ін.

Серед відомих учених, які аналізували глобалізацію, можуть бути названі: А. Аппадурі, З. Бауман, У. Бек, І. Валлерстайн, Е. Гідденс, Ж. Делор, Г. Колодко, Р. Робертсон, Дж. Сколте, Дж. Сорос, Дж. Стигліц, О. Тоффлер, М. Уотерс, Ф. Фукуяма, Т. Фридмен, Д. Хелд та ін.

На пострадянському просторі великий внесок в аналіз глобалізаційних процесів як таких і аналізу їх впливів на соціокультурні й освітні процеси зробили В. Андрущенко, О. Блінов, І. Василенко, І. Воронов, А. Гальчинський, М. Делягін, В. Добреньков, С. Дорогунцов, В. Зернецька, М. Ільїн, М. Квієк, В. Кремень, В. Кузнецов, М. Михальченко, А. Нездоля, О. Панарін, М. Сазонов, Л. Сохань, Ю. Щербак та ін.

Система освіти Польщі, яка переважно орієнтувалася на соціалістичні вимоги, у кінці 80-х років ХХ століття почала нестримно змінюватися. В українському науковому просторі проблеми вищої освіти в Польщі висвітлені в роботах А. Василюк, Л. Гриневич, А. Каплун, Е. Коваленко, С. Когут, Н. Ничкало, Г. Ніколаї, В. Пасічника, В. Ханенко, І. Шемпрух та ін.

Українські фахівці різних галузей науки досліджували раніше і продовжують досліджувати польський досвід упровадження стандартів вищої освіти в навчальний процес ВНЗ. Зокрема, це І. Вінниченко, Я. Гречко, О. Карпуленко, С. Касьянова, К. Корсак, С. Мякушко, Ю. Федорик та ін. Власний досвід реформування освіти у вищій школі ретельно досліджували і самі польські учені. Так, заслуговують на увагу публікації J. Bolałek, A. Bogaj, A. Budnikowski, A. Buchner-Jeziorska, R. Cichocki, E. Chmielnicka, B. Czarny, E. Czarny, M. Czerepaniak-Walczak, A. Dziedziczak-Foltyn, J. Gajda, Z. Jasiński, J. Kostuch, E. Kraskowska, A. Kraśniewski, P. Krzysztof, Cz. Kupisiewicz, G. Kurzyński, St. Kwiatkowskiego, Z. Kwieciński, T. Lewowicki, B. Macukow, T. Pilch, B. Śliwerski, M. Szymiańskiego, A. Nalaskowski, M. Wilczyński, M. Zalewska-Bujak, M. Ziółek та ін.

Основоположна ідея дисертаційного дослідження полягає в тому, що на кожному з етапів розвитку педагогічної освіти України та Польщі, реформування цієї галузі залежало від державної освітньої політики, взаємодії освітньої системи та педагогічної науки, громадсько-політичного руху, а також від особистостей, які очолювали ці процеси.

Аналіз досліджуваної літератури свідчить про те, що на сьогодні існують численні доробки з різних аспектів педагогічної науки, в тому числі й освітніх інновацій. Але глобалізаційні процеси в сучасній освіті як України, так і Польщі, стають реаліями освітньої практики обох країн, що актуалізує потребу у вивченні освітніх інноваційних процесів в умовах глобалізації суспільства. Філософське дослідження освітніх інновацій України та Польщі, їх головних закономірностей та пріоритетних напрямків, а також впливу на розвиток людства в умовах переходу до глобалізаційного суспільства та світового освітнього простору сприятиме формуванню глибокого розуміння освітніх викликів сучасного суспільства та готовності давати на них адекватні відповіді, науково пояснювати глобалізаційні детермінанти новітніх освітніх явищ і процесів, без урахування яких ефективна освітня інновація неможлива. А, головне, таке дослідження значно розширить горизонти практичної реалізації потенційних можливостей

освітніх інновацій, які відкриваються перед практикою в процесі поступового входження в європейський і світовий освітній простір, обіцяючи не тільки зберегти, а й примножити десятиліттями набутий освітянський досвід України та Польщі.

Методологічні засади дослідження. Вибір методологічної платформи для розбудови власного розуміння проблеми і перспектив її практичного розв'язання визначається оцінкою основних напрямів впливу глобалізації на розвиток суспільства, її наслідків, характеру сприйняття суспільством цих змін. Оскільки предметом аналізу є інноваційний потенціал освіти, в дисертації використовували методи системного та функціонального аналізу, що дозволило оцінити ефективність освітніх систем, удосконалення реформ у перехідний період, показати досягнення і прорахунки у цій сфері діяльності. *Системний* підхід дав змогу розглядати реформування як неперервний процес змін освітньої системи, її складових (структура, зміст, організаційні форми навчально-виховного процесу, управління освітою, методи навчання) в єдності із суспільними та педагогічними змінами. *Формаційний* (узагальнювальний) підхід уможливило розгляд реформування системи педагогічної освіти як лінійного процесу її перетворень у складі послідовно змінюваних соціально-економічних формацій. *Цивілізаційний* (індивідуалізуючий) підхід дає змогу розглядати реформування системи педагогічної освіти як нелінійного процесу в ході становлення самобутніх цивілізацій.

У дисертації використовуються елементи *соціокультурного* підходу, *інституційного* підходу, які дозволили проаналізувати практично всю структуру освітньої системи в цілому України та Польщі, зокрема; *компаративного* підходу, який сприяв визначенню оптимальних напрямків діяльності освітніх інноваційних процесів на основі порівняння освітнього досвіду України та Польщі. *Синергетичний* підхід покладений в основу обґрунтування і дослідження феноменів самоорганізації, глобальної еволюції, процесів становлення “порядку через хаос”, нестійкості як основоположної характеристики процесів еволюції. На його основі формувалося нове уявлення про складно організований і відкритий світ, який ще не став, а тільки стає, не просто існує, а безперервно виникає, еволюціонує за нелінійними законами, несучи в собі свободу вибору шляхів подальшого розвитку, а також синергетичний спосіб мислення як своєрідний синтез позитивних елементів детерміністичної та ймовірнісної картини світу; Цей підхід дав можливість зіставити та показати еволюцію і динаміку реформування системи педагогічної освіти, що здійснюється під впливом багатьох чинників та проявляється в діалогічності, виявленні самобутності тих чи інших змін.

Теоретичну основу дослідження складають наукові праці, що розкривають положення сучасної психолого-педагогічної науки про теоретико-методичні основи підготовки вчителя у педагогічних закладах

освіти (В. Бондар, Н. Бібік, О. Савченко, С. Сисоева, Г. Тарасенко та ін.), загальні питання готовності вчителя до професійної діяльності (О. Абдуліна, А. Алексюк, С. Миронова, Л. Хомич, Л. Хоружа та ін.), питання філософії освіти (В. Андрущенко, В. Бех, Г. Волинка, І. Зязюн, С. Клепко, В. Луговий, В. Огнев'юк, В. Романенко та ін.), зарубіжний досвід підготовки педагогів (Н. Абашкіна, М. Лещенко, Л. Пуховська та ін.).

Визначаючись у дослідницькому підході, ми враховували результати наукових розробок, в яких розкриваються основні положення методології педагогіки та методики наукового дослідження (Ю. Бабанський, М. Скаткін, В. Сластьонін, А. Хуторської, Г. Щедровицький та ін.), дидактичні основи оновлення змісту освіти (С. Гончаренко, Д. Зуєв, І. Козловська, В. Красвський, І. Лернер, О. Штурмак та ін.), модернізації національного виховання й освіти (І. Бех, Н. Ничкало, В. Рибалка та ін.), теоретичні положення про формування змісту вищої освіти в педагогічному університеті (В. Беспалько, В. Майборода, М. Скаткін, М. Шкіль та ін.), теоретико-методичних основ професійної підготовки (В. Борисов, Л. Вовк, Н. Дем'яненко, О. Дубогай, Л. Коваль, М. Корєць, В. Паламарчук, Н. Протасова, О. Романовський, В. Сиротюк, О. Сухомлинська, Л. Сущенко, О. Шпак та ін.).

У ході дослідження використано комплекс **методів**, а саме: *загальнонаукові* (історико-педагогічний аналіз, синтез, узагальнення, ретроспективний, хронологічний) стали основою вивчення організаційних аспектів та процесуально-змістових складових освітніх реформ; *історико-генетичний* метод дозволив здійснити структуризацію нагромадженої педагогічної думки, проаналізувати суспільно-педагогічні, політичні, економічні та соціокультурні умови проведення освітніх реформ; *проблемно-генетичний* забезпечив висвітлення реформування системи педагогічної освіти, узагальнити досягнення і прорахунки її становлення; *компаративний*, або порівняльно-змістовий, дав можливість виявити організаційні та процесуально-змістові аспекти реформування системи педагогічної освіти в Україні та Польщі; метод *моделювання* сприяв розробці теоретичної моделі концептуалізації напрямів освітніх інноваційних процесів України та Польщі в умовах глобалізації суспільства; *парадигмальний* забезпечив аналіз і порівняння освітніх інноваційних процесів України та Польщі, основоположного законодавства, освітніх парадигм; *конкретно-історичний* – дав змогу проаналізувати й висвітлити виявлені принципи та закономірності в широкому соціокультурному аспекті.

Наукова новизна і теоретичне значення одержаних результатів полягають у тому, що *вперше*:

– *концептуалізовано* напрями освітніх інноваційних процесів України та Польщі в умовах глобалізації суспільства шляхом створення її теоретичної моделі, що знайшло своє відображення у таких висновках і твердженнях:

– *визначено*, що глобалізація є провідною тенденцією сучасного світу, яка впливає практично на всі сфери людського буття, в тому числі й на освіту, та визначається швидким науково-технічним прогресом, міграційними процесами, взаємопроникненням культур, формуванням відкритого інформаційного середовища і характеризуються актуальними і потенційними перетвореннями в освітніх системах;

– *уточнено* функції освітньої діяльності України та Польщі, а саме: відтворення інтелектуального потенціалу суспільства, професійно-економічна, соціальна, соціально-політична, функція трансляції культури, що відображає, з одного боку, роль освіти у формуванні особистості, її всебічному розвитку, з іншого боку, виявляє взаємозв'язок освіти з різними сферами життєдіяльності (економічною, політичною, культурною) і суспільством в цілому;

– *визначено концептуальні засади* державної політики в розвитку освіти, провідними серед яких є створення умов для розвитку особистості і творчої самореалізації кожного громадянина України, вихованні покоління людей, здатних ефективно працювати і вчитися впродовж життя, оберігати і примножувати цінності національної культури і громадянського суспільства, розвивати і зміцнювати суверенну, незалежну, демократичну, соціальну і правову державу як невід'ємну складову європейської і світової спільноти;

– *проаналізовано* місце і роль української освіти в єдиному освітньому просторі Об'єднаної Європи, що визначається суперечливістю процесу, неоднозначністю підходу між трансформацією системи освіти та університетами і студентством; ігнорування досягнення національної системи освіти і перехід на ментально неприйнятну або суперечливу технологію навчання без виховання; розбіжністю між георегіональними освітніми системами, яку треба буде обов'язково долати на наступних етапах загальносвітового глобалізаційного процесу; відпрацювати моделі університету світового класу, яка має бути властива не окремим регіонам, а третьому тисячоліттю взагалі і ґрунтуватися на інформаційній єдності сучасного світу на інформаційно-довідкових, наукових і навчальних мегамережах освіти і науки;

– *доведено*, що участь Польщі та України в Болонському процесі ставить перед системами освіти певні проблеми, що можна поділити на декілька груп, а саме: а) проблема впорядкування напрямів навчання; б) збереження однорідної 5-річної системи освіти; в) аналіз необхідності введення або існування другого рівня освіти для всіх напрямів; г) питання співвідношення між I і II циклом навчання; д) професіоналізація навчання; е) питання необхідності існування стандартів навчання для усіх напрямів навчання і розробка таких стандартів для всіх напрямів навчання I циклу;

– *досліджено* основні напрямки національних пріоритетів українських освітніх інновацій і їх значення для польської системи освіти, а також

можливості співпраці в цих напрямках українських і польських педагогів, зокрема: а) розробка українськими вченими і педагогами унікальних інноваційних концепцій і технологій антропоцентричного характеру; б) високий рівень її внутрішньої організації, цілісність і спадковість; в) забезпечення новітньою, прогресивною методологічною основою освітньої наукової і виховної роботи, що є важливим чинником конкурентоспроможності східноєвропейської освіти на загальноєвропейському і світовому ринку освітніх послуг; г) виховна робота антропоцентричного і соціоцентричного напрямку, що полягає у подоланні авторитарних тенденцій глибоко вкорінених у радянській традиції та впровадженні інноваційно-гуманістичних методів виховної роботи; д) забезпечення її функціонування правовою основою, яка б повною мірою відбивала національні реалії, виклики і потреби, а також синхронізувала правове поле освітньої діяльності в Україні з правовими реаліями європейського освітнього простору;

– *удосконалено* змістові характеристики освітнього процесу, його організаційно-методичне забезпечення, зокрема через визначення потенціалу інноваційних форм і методів навчання, педпрактики, самостійної та науководослідної роботи, вдосконалення системи контролю й оцінювання навчальних досягнень студентів;

– *подальшого розвитку набули* положення щодо визначення системи педагогічних умов педагогічної освіти загалом і освітніх інновацій, зокрема з урахуванням перспектив розвитку ступеневого навчання та інтеграції освіти України і Польщі в європейську освітню систему.

Теоретичне та практичне значення отриманих результатів.

Теоретичне значення дослідження полягає у розкритті освітнього інноваційного потенціалу України та Польщі, її головних закономірностей та пріоритетних напрямів, а також впливу на розвиток людства в умовах глобалізаційного розвитку суспільства та світового освітнього простору. Матеріали дисертаційного дослідження можуть бути використані у викладанні курсів державного управління, політології, філософії, соціології, філософії освіти, держави і права, а також у спеціальних курсах з глобалізаційної політики держави. Матеріали дослідження можуть стати основою відповідного спецкурсу у профільних навчальних закладах, ураховані при створенні програм, методик, підручників, посібників. Завдяки своїй спрямованості на розв'язання практичних проблем, робота може стати в нагоді для розробників конкретних освітніх проєктів та їх виконавців.

Узагальнення результатів упровадження теоретичної моделі концептуалізації напрямів освітніх інноваційних процесів України та Польщі в умовах глобалізації суспільства у практику вищої педагогічної школи дозволило визначити систему умов її ефективності, серед яких *загальнопедагогічні*:

- забезпечення цілісності освітнього процесу як онтологічної нескінченно можливої системи, якій притаманні поліцентричність, діалогічність, неоднорідність, недиз'юнктивність, полілогічність;

- поетапне здійснення освітнього процесу на основі взаємозв'язку теорії і практики;

- створення інноваційного освітнього середовища, яке відповідає особистісним потребам і запитам майбутнього вчителя, здатного працювати в мультикультурному освітньому просторі;

- актуалізація принципу мультикультурності освітнього процесу як усвідомлення майбутнім учителем множинності якісно своєрідних та самобутніх культур;

- педагогічна підтримка процесу національної самоідентифікації майбутнього вчителя шляхом надання пріоритетності національного компонента у змісті освіти.

Етико-психологічні умови:

- орієнтація на загальнолюдські та національні цінності як засіб інтеріоризації індивідом культурного досвіду людства; формування досвіду культуротворчої педагогічної діяльності;

- формування емоційно-ціннісного ставлення до соціокультурної дійсності, становлення мотиваційної сфери особистості вчителя з урахуванням поєднання термінальних (свобода, краса, творчість, любов, мудрість, праця тощо) та інструментальних (освіченість, відповідальність, сміливість, активність, оптимізм тощо) цінностей;

- забезпечення особистісно зорієнтованого підходу до педагогічної освіти;

- моделювання педагогічного процесу на основі гуманістичної суб'єкт-суб'єктної взаємодії;

- створення позитивної емоційної атмосфери навчання, яка сприяє найбільш повному розкриттю творчих можливостей студентів;

Організаційно-методичні умови:

- генералізація педагогічного знання та його застосування в процесі професійно-педагогічної діяльності майбутнього вчителя;

- достатній рівень педагогічної компетентності, що передбачає наявність знань про особливості системи педагогічних підходів, стратегій, технологій, та вміння комплексно їх використовувати при розв'язанні конкретних навчальних завдань;

- методично доцільний добір організаційних форм, методів та засобів освітнього процесу, які б відповідали меті і завданням, забезпечували адекватність навчально-виховного процесу майбутній професійній діяльності на основі інтегративних стратегій;

- усвідомлення принципів педагогічної інтеграції;

- професіографічний моніторинг для здійснення науково обгрунтованого діагностико-прогностичного аналізу та відповідного коригування процесу педагогічної підготовки студентів на всіх його етапах.

Теоретичні положення дисертації можуть бути використані в діяльності органів виконавчої влади, що займаються інформаційно-аналітичною діяльністю, глобалізаційними процесами, а також у діяльності органів державного управління.

Апробація результатів дисертації. Основні положення дисертації обговорювалися на кафедрі соціальної філософії та філософії освіти Інституту філософської освіти і науки Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова та представлені на науково-практичних конференціях та семінарах: Науково-практичний семінар «Освіта в полікультурному просторі XXI століття: пошук стратегічних пріоритетів» (м. Київ, 2009); III Міжнародна науково-практична конференція «Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології» (м. Тернопіль, 2009); IV Міжнародна науково-практична конференція «Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології» (м. Переяслав-Хмельницький, 2010); Науково-практична конференція «Основні напрями модернізації вищої освіти в контексті викликів епохи» (м. Київ, 2011); V Міжнародна науково-практична конференція «Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології» (м. Переяслав-Хмельницький, 2011); Науково-практичний форум «Стратегія розвитку екологічної освіти в Україні» (м. Київ, 2011); Міжнародна науково-практична конференція «Соціальна робота на межі тисячоліть: концепції, технології, стратегії» (м. Київ, 2011)

Публікації. Основні результати дослідження відображені в науковій монографії “Глобалізаційний концепт сучасних освітніх інновацій (філософсько-компаративний аналіз модернізаційних процесів в освітніх системах України та Польщі)”, 20 статтях у наукових фахових виданнях.

Кандидатська дисертація „**Навчання працівників для потреб металургії у воєводстві Верхня Сілезія у період 1922-1939 рр.**”, захищена у 2007 році. Матеріали кандидатської дисертації у тексті докторської дисертації не використовуються.

Структура та обсяг дисертації. Мета і завдання дослідження визначили структуру дисертації, що складається зі вступу, трьох розділів, а також висновків і списку використаних джерел (415 найменувань), з них 52 іноземних.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У вступі обґрунтовано актуальність досліджуваної проблеми, розкрито зв'язок дисертаційної роботи з науковими планами, темами, визначені об'єкт, предмет, мета, завдання дослідження, методи дослідження, розкрити наукова новизна, теоретичне та практичне значення роботи, відображені апробація результатів дисертаційного дослідження.

У першому розділі “**Теоретико-методологічні основи аналізу освіти в системі глобалізаційних змін сучасного світу**” розглядається

глобалізація освіти як процес конвергенції принципів засад освітньої політики національних держав (цілі та стратегії розвитку освіти, зміст освіти, способи і критерії оцінки ефективності освітніх систем тощо). З'ясовано, що "час глобалізації" це не просто певна метафора, а гіпотетична екстраполяція субстанціонального підходу до визначення структурних і функціональних характеристик сучасної міжнародної системи і формування світового порядку. Саме тому функціонування і розвиток більшості соціальних явищ, феноменів, інститутів знаходить наукову рефлексію саме в контексті глобалізаційних процесів, які трактуються як базовий фон сучасного суспільного розвитку.

Нами проаналізовано теоретико-методологічну базу напрацьованих відомих учених, які розглядали процеси глобалізації (А. Аппадураї, З. Бауман, У. Бек, І. Валлерстайн, Э. Гідденс, Ж. Делор, Г. Колодко, Р. Робертсон, Дж. Сколте, Дж. Сорос, Дж. Стиглиц, О. Тоффлер, М. Уотерс, Ф. Фукуяма, Т. Фридмен, Д. Хелд та ін.). Аналіз глобалізаційних процесів як таких й аналізу їх впливу на соціокультурні та освітні процеси зробили В. Андрущенко, О. Блінов, І. Василенко, І. Воронов, А. Гальчинський, М. Делягін, В. Добренков, С. Дорогунцов, В. Зернецька, М. Ільїн, М. Квієк, В. Кремень, В. Кузнецов, М. Михальченко, А. Нездоля, О. Панарін, М. Сазонов, Л. Сохань, Ю. Щербак та ін.

Доведено, що аналіз глобалізації в освіті стає все більш важливим предметом досліджень серед суспільствознавців. У числі подібних наукових розробок ми можемо виділити роботи таких західних учених як С. Болл, Е. Гідденс, Ж. Делор, Б. Лінгард, Дж. Сколте, П. Скотт. Місце і перспективи української освіти в контексті загальних глобалізаційних тенденцій і шляхи його реформування розглядаються в роботах В. Андрущенка, І. Зязюна, М. Згуровського, В. Кременя та ін.

Наголошено, що навколо освіти, особливо вищої, групується багато ключових питань глобалізації: стратегія інтернаціоналізації; транснаціональна освіта, забезпечення міжнародної якості; підприємницькі підходи до функціонування освіти; регіональне та міжрегіональне співробітництво; інформаційна і комунікаційна технології та віртуальні навчальні заклади; поява нових освітніх посередників - провайдерів освіти; проблеми рівноправності та доступності освіти тощо.

Зазначено, що система освіти сама здатна впливати на глобалізацію, формуючи лінію майбутньої культури, економіки, політики регіону, держави і світу в цілому. Тому для розуміння особливостей взаємовпливу процесів глобалізації і системи освіти в роботі розглянуто специфіку глобальних процесів у рамках нової моделі управління, реформування, реструктуризації та облаштування системи освіти з точки зору нових вимог. На базі аналізу досліджень і публікацій, що стосуються глобалізації в освіті, виділено з усіх напрямів глобалізації, описаних вище, три головних аспекти його впливу на розвиток освітніх процесів: політичний, економічний і культурний.

З'ясовано, що на сьогодні одним із важливих у формуванні європейського освітнього простору як приклад наднаціоналізації та уніфікації освіти були Лісабонська (1997 р.) і Сорбонська (1998 р.) декларації та Болонська Конвенція (1999 р.). Саме остання стала стимулятором процесу реформування вищої освіти в Європі, в основі якого знайшли подальшого розвитку ідеї співвідношення інтернаціонального та національного, гармонізації вітчизняних систем освіти, кваліфікаційних рівнів, соціального спрямування освіти, в першу чергу його мобільності, визнання і доступу до ринків праці, підвищення конкурентоспроможності європейської освіти.

Підкреслено, що значну роль у послабленні державної влади у сфері визначення освітньої політики стали відігравати наднаціональні, міжнародні суб'єкти. Глобалізація характеризується зростанням впливу наднаціональних об'єднань і організацій, які визначають політику держави та окремих соціальних груп і структур, які діють у межах ширших, ніж межі окремих націй. Зазначається діяльність таких міжнародних організацій, як ЮНЕСКО і ОЕСР, таких груп, як Міжнародна мережа органів забезпечення якості у вищій освіті (МСОКВО), профільованих професійних організацій і таких консультативних організацій, як нещодавно приватизована Міжнародна спілка транснаціональної освіти (МСТО). Саме вони є посередниками, освітніми провайдерами стандартів глобальної, наднаціональної освітньої політики.

Така ситуація веде до скорочення державного фінансування суспільного сектора, маркетизації суспільних послуг, приватизації державного сектора та усунення або скорочення регулюючих бар'єрів для вільної торгівлі. Іншою тенденцією розвитку та одночасно противагою вищої освіти, з точки зору глобалізації, стає поняття "економіка знань" як джерело багатства та інтелектуального капіталу. Слід зазначити, що на початку XXI століття світова економіка активно формує нову парадигму науково-технічного розвитку, складовими якої виступають зростаючий взаємозв'язок між ринками капіталу і новими технологіями, швидкий розвиток "економіки знань", посилення соціальної адаптації нових технологій, глобальний характер створення та використання знань, технологій, продуктів, послуг.

Зауважено, що глобалізація, є багатовимірним процесом, в якому одночасно відбуваються і гомогенізація, і гетерогенізація культурних просторів, і глобалізація, і локалізація, що вимагає від освіти як підготовки наступного покоління до життя в "глобальному приміщенні", так і збереження його національної ідентичності, об'єднання традиційної культури з модерною. Позначені аспекти глобалізації породжують нові виклики перед національною освітньою системою України, проте за умов адекватного і компетентного реформування освітньої сфери можуть стати можливістю для розвитку держави в цілому, посилення його позицій на глобальній арені.

Нами досліджено складові, функції, чинники та суб'єкти глобалізаційних змін в освітніх процесах сучасного суспільства, проаналізовано відповідні процеси, такі як інформаційна революція, міграційні процеси, загроза міжнародного тероризму тощо. Під глобалізаційні зміни світового порядку підпадають такі процеси, як: утвердження ринкових відносин, прозорість суспільного розвитку, глобальна демократизація, розвиток науки та інформаційна революція, зміна моральних пріоритетів тощо. Всі вони, так чи інакше, впливають на утворення, зумовлюють його трансформацію в контексті сучасних змін.

Досліджуваний феномен осмислюється не лише з погляду практичної реалізації, а й з позиції методологічного обґрунтування. Впровадження даних принципів дає можливість говорити про відкритість освіти, її конкурентоспроможності, входження в європейський світовий освітній простір і розв'язання глобальних проблем людства. Адже, на сьогодні, людство як ніколи усвідомлює величезну небезпеку. Народи за допомогою національно-державних інститутів, регіональних та міжнародних організацій починають активніше втілювати в практику глобальних взаємозв'язків і взаємовідносин такі принципи, як демократизація, демілітаризація, гуманізація.

Ці принципи мають універсальний характер. Демократизація міжнародних відносин, на противагу тоталітарним і авторитарно-бюрократичною стереотипам в політиці, перетворюється на непереборний рух сучасності, набирає геополітичної форми розвитку людства на шляху до його соціального та політичного звільнення.

Отже, прозорість, підзвітність та представництво - поняття, які мають стати новими закликами, наполягають на реформі глобальних установ, починаючи від ООН і закінчуючи МВФ та Світовим банком. Такі думки досить прийнятні, але їм все-таки дуже не вистачає конкретності. Уявлення про нормативні та інституційні засади "демократії без кордонів" стали початком теоретичних дискусій про те, якою має бути транснаціональна демократія.

Принципи прозорості та підзвітності необхідні для затвердження транснаціональної демократії, але без механізмів забезпечення більш ефективного представництва народів світу в політичному процесі будуть недостатніми для справжньої реалізації такої демократії. Незважаючи на визнання значення транснаціонального громадянського суспільства, ліберально-інтернаціоналістична теорія залишається суто західною та державною, оскільки розуміє транснаціональну демократію як спосіб збільшення прозорості та підзвітності міжнародних організацій національним урядам.

Підкреслено, що демократичні процеси повинні, в першу чергу, ґрунтуватися на нормативних принципах рівності, активного громадянства, сприяння загальному добру, гуманного управління і гармонії з природним

середовищем. Радикальний демократичний плюралізм намагається адаптувати уявлення про пряму демократію до часу, коли транснаціональні і глобальні структури влади регулюють умови щоденного існування спільнот в усьому світі.

Нами зазначено, що істотними рисами сучасного етапу розвитку освіти повинні стати: фундаменталізація освіти, що значно підвищить її якість, сприятиме інтеграції освіти і науки; випереджаючий характер освіти, що надається щодо вимог розвитку суспільства, націленість усієї системи освіти на освітнє забезпечення розв'язання ключових проблем постіндустріальної цивілізації; більша доступність отримання освіти населенням за рахунок широкого використання сучасних інформаційно-освітніх технологій, дистанційних форм навчання, самоосвіти на основі впровадження в освіту перспективних інформаційно-комунікаційних технологій.

Якщо навчальний процес можна розглядати як процес суб'єкт-суб'єктного і суб'єкт-об'єктного інформаційного обміну, то навчальне середовище можна розглядати як інформаційне середовище, а джерела інформації - як складові інформаційного середовища. На сьогодні основними складовими, які разом з іншими формують інформаційне середовище навчального закладу, залишаються слово вчителя і підручник. Віддаючи належне всім іншим джерелам навчальної інформації, які характерні для періоду модернізації системи освіти, однією з ознак є можливість відбору та використання в навчальному процесі кожної окремої установи альтернативних підручників.

З'ясовано, що незважаючи на всі складнощі, розв'язання завдань можливе при русі вперед. У свою чергу, позитивне рішення виникаючих завдань і є рух уперед цивілізованого суспільства, що передбачає високий науковий і науково-технологічний потенціал України - наявність визнаних у світі власних наукових шкіл та унікальних технологій з розробки нових матеріалів, біотехнології, радіоелектроніки, фізики низьких температур, ядерної фізики, електрозварювання, технологій у галузі інформатики, телекомунікацій та зв'язку, здатних забезпечити розвиток високотехнологічного виробництва на рівні найвищих світових стандартів. Ще одна складова цього потенціалу - наукомістке високотехнологічне виробництво, наприклад, літакобудування. Те ж саме можна сказати і про ракетно-космічну галузь, яка також зберігає всесвітнє визнання. Співучасть освіти в соціальному розвитку вимірюється його можливістю формувати творчу особистість. Нездатність створити новатора свідчить про певні дефекти культури та освіти.

Досліджено, що у сучасному суспільстві в спрямованості освіти першість надається інтересам і потребам особистості, її інтелектуальному розвитку, формуванню загальнолюдських цінностей і переконань, розкриттю творчих здібностей. Людина представляє найбільшу суспільну цінність, а основна функція соціуму спрямована на створення умов для вільного розвитку незалежної творчої особистості. Разом з тим неможливо

забезпечити особистісну орієнтацію, не визначивши, для якого суспільства, для яких соціальних функцій готує цю особистість система освіти. Тому, говорячи про особистісну орієнтацію освіти, необхідно враховувати й інший, не менш істотний аспект його спрямованості - соціальний. Орієнтацію сучасної освіти слід визначити як особистісно-соціальну, що передбачає узгодження особистісних і соціальних потреб, їх гармонійну єдність. Індивідуальний розвиток людини є, з одного боку, основним показником прогресу, а з іншого - головною передумовою подальшого розвитку суспільства.

Таким чином, метою державної політики в розвитку освіти є створення умов для розвитку особистості і творчої самореалізації кожного громадянина України, вихованні покоління людей, здатних ефективно працювати і навчатися протягом життя, оберігати й примножувати цінності національної культури та громадянського суспільства, розвивати і зміцнювати суверенну, незалежну, демократичну, соціальну і правову державу як невід'ємну складову європейської та світової спільноти.

Нами також досліджуються теоретичні аспекти освітніх інновацій як в Україні, так і Польщі, так і в сучасному європейському просторі в цілому.

Нами зазначено, що швидка трансформація сучасного світу, зміна ролі знань у новостворених товариствах, системний вплив глобалізаційних явищ робить проблему визначення місця і ролі університету в нову епоху однією з найбільш актуальних. Вибір національної освітньої політики, форма буття університетів, моделі фінансування університетів у майбутньому, виявлення додаткових ресурсів для державної підтримки вищої освіти, як одного з визначальних факторів конкурентоспроможності держави, є надзвичайно важливим і вкрай необхідним для України на сьогодні.

Проблема відносин університету, громадянського суспільства і держави, а також місця університетів у навчальній мережі Європи та світу розташована в декількох площинах. Як свідчить практика багатьох країн, необхідною умовою підвищення якості вищої освіти є посилення відповідальності вищих навчальних закладів за результати своєї діяльності, розширення та поглиблення університетської автономії. Експеримент з упровадження в нашій країні нової моделі функціонування вищих навчальних закладів в умовах реальної автономії відкриває можливості для її реалізації в масштабах всієї системи.

19 травня 2005 року на конференції у норвезькому місті Берген Україна офіційно приєдналася до Болонського процесу, що мав на меті створення єдиного європейського простору вищої освіти до 2010 року. Приєднання нашої країни до Болонського процесу дав можливість здійснити структурні перетворення вищої освіти за узгодженою системою критеріїв, стандартів і характеристик, що дозволило Україні стати визнаною частиною європейського освітнього і наукового простору.

Зазначено, що враховуючи стан української системи вищої освіти, головним напрямом Болонського процесу для нашої держави стала лібералізація вищої школи, навчання студентів принципам свободи й одночасно відповідальності за свій вибір. Адже тільки внутрішньо вільна людина, що опанувала мистецтвом прийняття рішень і відповідальності за них, може бути по-справжньому свідомим громадянином, а також конкурентоспроможним, мобільним професіоналом. Західна практика показує: студент, який обрав курс на основі особистого інтересу, і навчається зовсім інакше.

На основі аналізу доведено, що відповідно з метою БП до 2012 року освітні системи країн-учасниць цього процесу повинні бути змінені, щоб сприяти: полегшеному переїзду громадян з метою подальшого навчання чи працевлаштування у зоні європейської вищої освіти; зростанню привабливості європейської вищої освіти; розширенню Європи та забезпеченню її подальшого розвитку як стабільного, мирного, толерантного суспільства.

Виявлено, що узагальненню накопиченого знання про долю університетів в інформаційній епосі буття сучасного соціального світу присвячені ґрунтовні дослідження в науковій літературі як у молодій і незалежній Україні, так і за кордоном. Щодо іноземних наукових робіт необхідно розрізняти два принципово відмінних види джерел: перший - національні системи вищої освіти і другий - аналітичні документи Світового банку, Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), ЮНЕСКО, ОБСЄ та інших наддержавних керівних структур, в яких особливо прискіпливо досліджується місце і роль вищої освіти в дискурсі співвідношення "університет - національна держава", "університет - держава добробуту", "університет - суспільство знань", "університет - економіка знань".

Отже, три особливих виклики стоять перед університетом на сьогодні.

Перший - необхідність швидко реагувати на стрімкі зміни на ринку праці. Традиційний формат підготовки в університеті - фундаментальний і дуже повільний, до того ж обмежений державними стандартами і правилами, необхідністю долати велику кількість бюрократичних сходинок.

Другий - університети перестають бути головними агентами національно-культурної ідентифікації. Світ глобалізується, студентська аудиторія дедалі більше стає інтернаціональною і мультикультурною.

Третій - університети повинні шукати інший формат відносин з державою, щоб ставати екстрагнучими і екстракреативними.

Нами наголошено, що модернізація університетської освіти України, в контексті викладеного вище, вимагає окремого аналізу, оскільки має власну історію, досягнення і свою специфіку. Аналіз предмета дослідження в цьому дискурсі був і є досить складним. Ситуація, особливо в перші роки

незалежності, ускладнювалася і значною мірою ускладнюється і досі поруч негативних і несприятливих факторів, головними з яких є:

- панування старого догматичного освітянського мислення серед значної частини управлінців у галузі освіти, вчених і викладачів. Особливо негативний вплив має технократичний тип мислення, який створила техногенна цивілізація, що і до цих пір тримає наш розум у своїх лещатах;

- повільне поширення серед управлінців у галузі освіти, вчених і викладачів нового критичного освітянського мислення, що враховує новітні світові тенденції не тільки в освіті, а й у соціальному розвитку взагалі;

- вкрай негативне і безпідставно упереджене ставлення чималої частини вітчизняних дослідників до досягнень західних методологічних шкіл;

- тривалий і певною мірою перманентний кризовий стан методології дослідження проблем вищої школи на Заході. Правда, навіть за цих умов, розвиток західних методологічних шкіл значно випереджає їх розвиток у посттоталітарних країнах, зокрема в Україні.

Зауважено, що протягом останніх років в Україні, і особливо в Росії, почали з'являтися роботи, присвячені проблемам вищої освіти, значна частина яких підготовлена на досить високому науково-методологічному рівні. Заслугує на увагу те, що ця частина наукових робіт написана тими вітчизняними авторами, які, з одного боку, звернулися до західної методології, опанували і вміло використовували її багатий арсенал, а з іншого - скористалися теоретико-методологічним спадщиною попередніх поколінь українських учених, зокрема напрацюваннями М. Драгоманова, М. Грушевського, В. Винниченка та багатьох інших.

У той же час, гостру тривогу викликають такі установки в реформуванні освіти:

- орієнтація на західні моделі освіти, ігнорування кращих традицій вітчизняної педагогіки;

- впровадження ринкового підходу до освіти. На практиці це означає, що вічна мета освіти - дати дитині знання про світ, розвинути її як багатогранну особистість, відповідальну за себе і за суспільство - практично нездійсненне. Це призведе до того, що школа не буде виховувати людину, а буде створювати біокомп'ютер, вкладаючи в нього програми, що мають попит на ринку. Не випадково замість учителя мистецтва і педагогічної творчості все частіше мова йде про "освітнього технолога", "антропотехніка", "людського ресурсознавця" тощо;

- дефундаменталізація освіти, тобто підміна відомих, орієнтованих на формування у свідомості підростаючих поколінь цілісної наукової картини світу і місця людини в ній, інформацією та навичками суто прагматичного і технологічного характеру;

- дегуманітаризація освіти, що полягає в заміні власне гуманітарних, світоглядних дисциплін (історії, філософії, літератури), які формують етичну

основу особистості і широту її мислення, науками соціально-економічного циклу (політологією, економікою, маркетингом, менеджментом);

- орієнтація на “відхід” держави від освіти. Це буде комерціалізувати освіту, буде закріплювати злиденне становище педагогічних працівників;

- реструктуризація сільської школи.

Практична орієнтація підготовки фахівця нового типу вимагає перегляду навчальних програм з метою їх адаптації до специфіки майбутньої професійної діяльності. Для цього доцільним є залучення фахівців-практиків до процесу розробки цих програм. З іншого боку, вища освіта має і самостійне значення. Наближаючи його до практики, не можна упустити важливість передачі студентам глибинних знань, які знаходяться в основі загальнокультурного рівня сучасного фахівця.

Констатується, що сьогоденна вища освіта в Україні не відповідає запитам і викликам часу, визначальними рисами якого є інноватизація і інтелектуалізація трудової діяльності.

Підсумовується, що державна політика в сфері освіти чітко визначена і реформування відповідно до цієї доктрини планомірно почалося. Що ж до методологічного, структурно-системного осмислення нових функцій освіти в сучасному вимірі, то в освітньому просторі України маємо різні підходи до цілей і цінностей освіти. Вони окреслені трьома основними концепціями освіти: традиційної, раціоналістичної і гуманістичної.

Традиційна концепція побудована на трьох постулатах:

- основна мета освіти - оволодіння базовими знаннями, вміннями та навичками;

- головна увага приділяється вивченню і засвоєнню академічних знань.

Основне навантаження лягає на базові дисципліни і найважливіші галузі знань;

- освіта неможлива без засвоєння певних моральних цінностей.

Зауважено, що раціоналістична концепція в Україні дуже мало поширена. Раціоналісти розв'язують проблему методів навчання, які полягають у створенні ефективної і всебічно розробленої технології із застосуванням комп'ютерної техніки, інформаційних систем, направлених на засвоєння певної освітньої програми.

З'ясовано, що представники гуманістично спрямованої філософії освіти, що набуває все більшого розповсюдження в Україні, на противагу традиціоналістів і раціоналістам розглядають зміст освіти як необхідну умову для особистісного самовираження, самоствердження людини, як можливість найбільш повно і адекватно відповідати природі людського “Я”, тобто допомогти людині розбудити те, що в ній вже закладено (природні унікальні здібності, нахили), а не вчити її тому, що придумано кимсь раніше, апріорно. Такий філософський підхід відкриває найбільш плідний шлях до самореалізації особистого “Я”. Ця ідея конкретизується такими напрямками:

1) створення особистісної форми змісту в контексті організації навчальної діяльності, 2) викладач не тільки предметник, а й педагог-особистість.

Перший напрям - це конструювання спеціальних текстів (письмових та усних), моделей життєвих ситуацій через життя і долю історичних постатей - творців, винахідників культурних досягнень. Другий напрям полягає у залученні особистості до символічної діяльності, спрямованої на виявлення в навчальному предметі особистісного змісту, з плавним переходом до діяльності із засвоєнням мови і культури.

У цьому контексті реформування вищої освіти і науки в Україні передбачає:

- перехід до динамічної ступеневої системи підготовки фахівців, що дасть змогу задовольняти можливості особистості в здобутті певного освітнього та кваліфікаційного рівня за бажаного напрямку відповідно до його здібностей та забезпечити її мобільність на ринку праці;

- формування мережі вищих навчальних закладів, які за формами, програмами, тривалістю навчання та джерелами фінансування задовольняли б потреби кожної людини і держави в цілому;

- підвищення освітнього і культурного рівня суспільства, створення умов для навчання протягом усього життя;

- впровадження в систему вищої освіти і науки України передового досвіду розвинутих країн світу і його інтеграція в міжнародне науково-освітнє співтовариство;

- пошук рівноваги між масовою фундаментальною та елітарною освітою, з одного боку, і вузькою спеціалізацією і професійною досконалістю з іншого.

Нами визначені місце і роль української освіти в єдиному освітньому просторі Об'єднаної Європи. По-перше, це дуже суперечливий процес, до якого навіть в Європі немає однозначного підходу, оскільки політичні керівники країн і вищі посадові особи - міністри освіти і міністри закордонних справ - посилено "проштовхують" трансформацію системи освіти, а університети і студентство вагаються.

По-друге, українські законослухняні адміністратори від освіти - наукова громадськість та науково-дослідні установи НАПН України - інтенсивно обробляють пропозиції і інтелектуально її виправдовують. До найбільш вагомих досягнень вітчизняної системи освіти слід зарахувати такі: зміст освіти, особливо в областях природничих знань; набутий досвід організації навчально-виховного процесу, науково-методичне забезпечення освітнього процесу; виховний компонент.

По-третє, професорсько-викладацький склад ВНЗ України, студентство та батьки не розуміють, як можна відкинути досягнення національної системи освіти і переходити на ментально неприйнятну або суперечливу технологію навчання без виховання, ігнорувати досягнення найкращого в

українській педагогічній системи, заснованої на ідеологемі “віддаю серце дитині” і збагаченої позитивним досвідом виховання патріотично налаштованої молоді.

По-четверте, навіть при позитивному вирішенні цього питання потужніше формується суперечність між георегіональними освітніми системами, яку потрібно буде обов’язково долати на наступних етапах загальносвітового глобалізаційного процесу.

По-п’яте, як шлях вирішення такої суперечності є відпрацювання моделі університету світового класу, яка повинна бути притаманна не окремим регіонам, а університету третього тисячоліття взагалі і ґрунтуватися на інформаційній єдності сучасного світу, на інформаційно-довідкових, наукових і навчальних мегамережах освіти і науки.

У другому розділі **“Компаративний аналіз особливостей освітніх інновацій у різних освітніх системах (Україна - Польща)”** здійснено аналіз змін в освітньому процесі України та Польщі, що має високе теоретичне і практичне значення. Ці країни мають не тільки подібну, а й спільну історію, пройшли цикл соціалістичних і постсоціалістичних трансформацій, мають багато точок дотику у економічному, політичному і соціокультурному вимірі, а тому й здійснюють відповідні перетворення в галузі освіти.

Нами охарактеризовано особливості кожної з країн. Досвід трансформацій, здійснених в освіті відповідно до наявних умов, має для обох країн фундаментальне значення.

До позитивних рис вищої освіти в Україні радянського періоду можна віднести:

- стандартизацію системи вищої освіти і критеріїв якості освіти незалежно від територіального та галузевого (або відомчого) підпорядкування;

- ґрунтовну теоретичну підготовку з посиленою увагою до світоглядних і практичних філософських проблем;

- широку практичну підготовку включно з областями знань, що стосуються основної спеціальності;

- наявність виробничих, управлінських і наукових практик протягом усього навчання;

- забезпечення гарантованого працевлаштування випускників і, таким чином, забезпечення їх соціального статусу.

До негативних рис української системи вищої освіти цього періоду треба віднести:

- повну відірваність від практики і досвіду розвитку світової системи вищої освіти;

- повна і свідомо відсутність орієнтирів для інтеграції української системи вищої освіти у світову;

- орієнтацію фахівців у прикладних областях наук на одноразове накопичення потрібних знань;

- орієнтацію виключно на дозволені джерела інформації (як професійні, так і світоглядні).

Одним із стратегічних напрямів формування взаємин між Україною та Польщею є система освіти. Як зазначено в статтях 14 і 15 Договору між Україною і Республікою Польща про добросусідство, дружні відносини та співробітництво, сторони сприятимуть розвитку співробітництва між школами, іншими навчальними закладами і науковими установами, у царині обміну вченими, викладачами, студентами, аспірантами і стипендіатами, а також здійсненню спільних науково-дослідних робіт. Сторони сприятимуть співробітництву в галузі освіти, в тому числі вивчення польської мови в Україні та української мови - в Республіці Польщі в школах і інших навчальних закладах, а також поза їх межами.

Показано, що польська реформа системи освіти була, перш за все, не педагогічним, а політичним проєктом, адже реформа пропонувала не перегляд управлінських функцій у системі виховання та освіти, а робила акцент на необхідності змін середовища, в якому відбувається освітній процес. В оцінках польської освітньої реформи початку 90-х рр. дослідники роблять акцент на її політичному характері і вважають, що вона була обумовлена не стільки необхідністю зміни освітньої практики, скільки вимогами трансформації суспільного устрою.

Головним кроком освітньої реформи обох держав стало підписання Польщею і Україною Великої хартії університетів. Велика Хартія Університетів була створена 18 вересня 1988 року. Таким чином, до основних принципів освіти Польщі віднесені:

- незалежність університетів від політичної, економічної та ідеологічної влади;

- тісний зв'язок викладання та наукових досліджень;

- досягнення на цій основі відповідності потребам економіки та суспільства;

- свобода наукового дослідження та навчання;

- виконання своєї місії при дотриманні вимог свободи урядом країн та університетами;

- відторгнення нетерпимості та підтримка діалогу, перетворення університетів у місце зустрічі викладачів, здатних до передачі знань та їх поглиблення, і студентів, що бажають збагатити цими знаннями свій розум;

- збереження європейських гуманістичних традицій;

- реалізація основних завдань в частині досягнення універсальних знань поза географічних і політичних кордонів;

- взаємне пізнання і взаємодія різних культур.

Визначено, що участь Польщі та України в Болонському процесі ставить перед системами освіти завдання ефективного включення окремих вищих навчальних закладів та їх співробітників у процес реалізації та запровадження у життя головних положень Болонської Декларації. Проблеми, пов'язані з введенням Болонської Програми з обох сторін можна поділити на кілька груп:

1. Проблема впорядкування напрямів навчання (передбачає виділення навчання в рамках вищої освіти, певного професійного звання, закінчується отриманням диплома).

2. Збереження однорідної 5-річної системи освіти. (Після тривалих обговорень прийнято, що однорідна система 5-річної освіти буде збережена лише на 6-ти напрямках: правовий, медичний, медико-стоматологічний, фармацевтичний, психологічний.)

3. Аналіз необхідності введення або існування другого рівня освіти для всіх напрямів. (Треба визначити, які напрямки будуть реалізуватися на другому рівні, а які повинні закінчуватися на першому рівні отримання професійних знань).

4. Питання співвідношення між I і II циклом навчання. (Необхідно визначити і уточнити основи навчання на II-му рівні, враховуючи можливість зміни напрямку навчання після закінчення I-го рівня. Дані рівні не можуть бути створені на основі простого поділу існуючої системи 5-річного вищої освіти на дві частини (3 і 2 роки), але повинні складати дві окремі цілісності.)

5. Професіоналізація навчання. (В даний час навчання на рівні бакалавра та магістра часто лише за назвою "професійні", проте, по суті справи вони такими не є. Поняття це вимагає уточнення в сфері стандартів навчання. Пропонується, щоб навчання I-го циклу було навчанням професійним лише в разі наявності в стандартах навчання відповідного числа годин професійної практики).

6. Питання необхідності існування стандартів навчання для всіх напрямів навчання і розробка таких стандартів для всіх напрямів навчання I циклу. Стандарти повинні містити: загальну характеристику напрямку (час навчання, загальне число пунктів ECTS і годин навчання); підбір абітурієнтів і характеристику навчання; програмний мінімум, який становить 40% від загальної чисельності пунктів ECTS або годин навчання, визначених у стандартах напрямів, що містять групи предметів).

Наголошено, що світовою практикою, самим життям доведено, що лише тісне поєднання освіти з наукою є запорукою забезпечення високої якості освіти та належного інтелектуального супроводу державотворення. Це ж є і провідною вимогою Болонської декларації щодо інтеграції європейської вищої освіти.

Нами представлено аналіз національних пріоритетів українських освітніх інновацій та їх значення для польської системи освіти.

Доведено, що за два десятиліття незалежності досить чітко визначилися національні пріоритети українських освітніх інновацій, покликаних формувати сильну творчу особистість і на її основі активного громадянина. Розвиток країни в загальному безпосередньо залежить від освітніх інновацій, за допомогою яких формується як громадянська свідомість населення, так і компетентнісний рівень, необхідний для розвитку економіки, науки і культури.

Показано, що важливим завданням сучасного освітянського співтовариства в нашій державі є створення необхідної теоретичної основи та умов для реалізації сміливих інноваційних проєктів і принципів, які, з одного боку, будуть наблизжати нашу систему освіти до європейських стандартів, а з іншого, враховувати корисний національний досвід і зберігатимуть ті незаперечні надбання, якими славиться українська освіта в різних вимірах, від дидактики до організації. Таким чином, визначення національних пріоритетів інноваційного розвитку в галузі освіти є одним з ключових теоретичних завдань сучасної соціально-гуманітарної та педагогічної науки.

З'ясовано, що кардинальними завданнями сучасного періоду оновлення української системи освіти та її інноваційної трансформації є: інтеграція в європейське і світове співтовариство; гуманізація як створення передумов для індивідуального розвитку людини та її соціалізації; фундаменталізація, яка передбачає зміну співвідношення між прагматичним та загальнокультурним компонентами на всіх рівнях освіти; зміна змісту і методології навчального процесу, зорієнтованого на вивчення фундаментальних законів природи і суспільства, на формування цілісних уявлень про наукову картину світу. Ці завдання можуть розв'язуватися лише на шляху актуалізації і популяризації національного теоретико-педагогічної спадщини, а також синхронізації і координації інноваційної діяльності в сфері освіти з іноземними партнерами та організаціями.

Розглянуто можливі інтереси європейського освітянського співтовариства, в тому числі польської системи освіти, до партнерства з Україною в галузі освіти, які пов'язані передусім з проблемами освоєння високого наукового та інноваційного потенціалу української освіти та її національних традицій. Безпосередня близькість світоглядно-культурних орієнтацій, а також тривалі традиції співпраці, яке особливо посилюлося на всіх рівнях в минулому десятилітті, дозволяє польському та українському освітнім спільнотам створювати сприятливий інтелектуальний і організаційний простір для інноваційного розвитку та підвищення конкурентоспроможності національних освітніх систем. Отже, в Україні і Польщі немає іншого шляху, крім об'єднання інноваційних зусиль для

розвитку всіх галузей і рівнів освітньої системи заради його конкурентоспроможності у сфері освітніх послуг європейського та світового співтовариства.

Нами проаналізована освітня реформа Польщі в цілому, що відображає тенденції, загальні для перехідного періоду всіх постсоціалістичних країн, тим не менше, має і низку власних своєрідних рис.

Показано, що в основу освітньої реформи Польщі були покладені принципи демократичної системи освіти, сформульовані польськими вченими. При всій універсальності ці принципи відображали специфіку країни. Цими принципами були:

- принцип загальності освіти, який розуміється в демократизації освіти та повної реалізації загального права на освіту (дошкільну і повну середню). Загальність освіти передбачає також його безкоштовність, прайамні, на рівні “основних програм”, а також надання соціальної допомоги молоді у реалізації права на повноцінну освіту;
- принцип наступності пов’язаний з відсутністю будь-яких перешкод при переході з одного навчального закладу до іншого, узгодженістю навчальних планів і програм, розвитком шкільної і професійної орієнтації;
- принцип безперервності освіти ототожнюється з розвитком навчально-виховних установ, загальнодоступністю форм і засобів освіти. Навчання в школі, таким чином, стає частиною безперервної системи;
- принцип єдності і диференціації системи освіти означає єдність цілей виховання і базового змісту освіти, яке гарантує всім доступ до школи вищого рівня; загальний для всіх “програмний мінімум” і диференційований додатковий зміст освіти для різних груп учнів;
- заміна вузькопрофільного навчання широкопрофільним сприяє швидкій перекваліфікації працівників та мобільності у кадровій політиці;
- принцип багатостороннього інтелектуального, психологічного, суспільно-професійного і фізичного розвитку учнів гарантує формування повноцінної особистості;
- принцип виховання за допомогою праці та для праці передбачає наповнення всього навчально-виховного процесу проблематикою праці, політехнізму, професійними знаннями та вміннями, які відповідають етапу і типу освіти, проблемам шкільної і професійної орієнтації;
- принцип широкого фронту освіти і виховання, а також гуманізації освіти передбачає відновлення системи освіти в умовах, коли школа втратила монополію на освітні послуги. Відповідно до цього принципу “школа завтрашнього дня” має розвивати широку систему самоврядування, що забезпечує суб’єктність учителів та учнів, залучення батьків та громадськості у виховний процес, відкритість до співпраці з системою позашкільної освіти і виховання;

- принцип гнучкості освіти та її реформувань є протилежністю сталості та уніфікації навчальних програм та організаційних структур, методів і форм навчання та виховання. Він припускає здатність сучасної навчально-виховної системи адаптуватися до змін, які відбуваються в суспільному житті, економіці, культурі і стилях життя, в науково-технічному прогресі, підвищення рівня автономії шкіл та вчителів, можливість вибору альтернативних програм і підручників, розробки авторських програм і навчальних посібників;

- принцип державності, самоврядності та соціалізації освіти, що має на увазі: участь держави у фінансуванні та управлінні основними формами діяльності шкіл та навчально-виховних закладів; соціалізацію школи і всієї системи освіти шляхом залучення громадських організацій та інститутів до розробки цілей і завдань освіти, управлінню освітою і контролю над ним, створення матеріальних умов, що забезпечують ефективне функціонування освіти;

- принцип науковості й економічності освіти означає, що прийняті рішення з питань розвитку освіти оптимальні і ефективні з педагогічної, громадської та економічної точок зору, тому що система освіти є не тільки одним з елементів соціальної програми держави, а й фактором його економічного та суспільного розвитку. Втілення в життя цього принципу пов'язане з вибором концепції вдосконалення та реформування школи і всієї системи освіти з опорою на науку, педагогічні знання і досвід, теоретичні розробки сучасної моделі школи, яка відрізняється новою структурою і реалізує сучасні цілі освіти та виховання, нове їх зміст. Ці принципи знайшли відображення в “Законі про систему освіти” (1991 р.), який піддавався значному відновленню аж до 1999 року. Остаточна редакція Закону була введена в життя 1 січня 1999 року.

Наголошено, що фундаментальним процесом, попереднім польської освітньої реформи, був процес формування польськими вченими освітньої парадигми, яка мала б можливість задовольнити запити суспільства, що сформувалися в результаті його соціальної трансформації. Формування освітньої парадигми ґрунтується на виборі між адаптаційною, критичною і критично-креативною доктринами освіти.

У третьому розділі **“Основні напрями українсько-польського співробітництва освітніх систем у контексті сучасних інновацій”** визначена реалізація європейського вибору в освітній галузі, яка починається зі вступу України до низки Європейських освітніх організацій, підписання Лісабонської і Болонської декларацій, ряду інших документів, співпраці з провідними державами Європи, освіта в яких знаходиться на більш високому рівні розвитку. Однією з найбільш перспективних країн в цьому вимірі для України є Польща.

Нами зазначено, що вища освіта є однією з соціально-економічних галузей Польщі, яка розвивалася найбільш динамічно і витримала найбільш радикальні зміни. Починаючи з 1989 року, в Польщі з'являється завдання відійти від старих стандартів і орієнтуватися на інші, засновані на демократизмі, гуманізмі і взаємоповазі. Це було наслідком істотних змін у політичному устрої держави, а також нових викликів польському суспільству в кінці ХХ ст., А саме:

- виклик цивілізаційний: зміна сучасного світу, глобалізація культури, освіти і науки, взаємовплив культур, народів і систем цінностей, а також необхідність прийняття міжнародних норм, орієнтації на сучасні проблеми світу та їх розуміння;

- криза в польській системі освіти: фінансові проблеми, необхідність застосування новітніх педагогічних досягнень у навчанні;

- євроінтеграція, що ставила перед країнами-кандидатами конкретні завдання: насамперед реформу професійних шкіл (шкіл заводських), охоплення 80% суспільства середньою освітою та збільшення до 30% кількості людей, які закінчили вищу освіту (на ці показники Польща вийшла на початку 2000-х рр.).

З'ясовано, що однією з найважливіших є безпосередня співпраця між університетами України та Польщі, яка має різні форми, ступені широти і спирається на давні традиції, які детально було розглянуто вище. Здебільшого, таке співробітництво здійснюється між ВНЗ загального галузевого спрямування - політехніками, школами економіки, ВНЗ гуманітарного напрямку, університетами класичного типу тощо. Очевидно, що велике значення мають програми транскордонного академічного співробітництва, до виконання яких вже історично підготовлені заклади науки і освіти з обох сторін. Парадокс у тому, що цю роль повинні взяти на себе регіональні ВНЗ, яких ні галузева бюрократія, ні центральна влада не розглядали як основних партнерів західних освітньо-наукових установ. На противагу цьому, важливість попередніх контактів і досвіду співпраці між університетами України та нових членів ЄС - Польщі, Словаччини та Угорщини посилюватиметься спільним інтересом до успішного розв'язання нагальних проблем нового прикордоння ЄС, яке неминуче вимагатиме використання потенціалу місцевих університетів та інших ВНЗ на цих територіях. І третім важливим кроком для інтеграції чи наближення вітчизняного освітянського та наукового співтовариства до ЄС є індивідуальна та колективна участь українських науковців та освітніх установ, окремих науковців в інтернаціональних загальноєвропейських наукових проектах і програмах. Адже "повноправним членом" Болонського процесу, крім сорока шести держав, є Європейська Комісія, яка, до того ж, фінансує чимало пов'язаних з реформою ініціатив.

Нами також охарактеризовано напрямки українсько-європейського академічного співробітництва в цілому, і українсько-польського співробітництва та існують певні інфраструктурні перешкоди і системні проблеми, які потребують розв'язання.

По-перше, це проблема здобуття українськими вищими навчальними закладами реальної автономії.

По-друге, серед перешкод академічного співробітництва для інтеграції європейських освітніх систем існує системний фактор, пов'язаний з необхідністю перебудови української освітньо-наукової системи в цілому. Історично склалося, що в ряді європейських країн наука розвивалася переважно на базі університетів, де сформувалися відомі наукові школи, розвивалася мережа науково-дослідних кафедр і лабораторій. В Україні ж освітньо-наукова сфера має більш складну структуру, в якій взаємодіють академії наук, НДІ, і університети.

По-третє, слід зазначити порівняно низький рівень володіння не тільки польською, а й англійською мовами, які є базовими для участі українських студентів та науковців у програмах українсько-польського академічного співробітництва. Крім того, є інформаційні та матеріально-фінансові чинники низької академічної мобільності - викладачі ВНЗ не завжди можуть брати участь в освітніх заходах за кордоном як з мовної причини, так і у зв'язку з відсутністю доступу до інформації про такі заходи, брак коштів у ВНЗ на передплату іншомовних бібліотечних ресурсів і на міжнародні відрядження.

По-четверте, навіть якщо кошти за програму учасники сплачують самостійно або організатори надають грант, виникає низка організаційних проблем. ВНЗ часто відмовляються сприяти і оформляти направлення на навчання за кордон, що найкраще б узгоджувалося з українським законом.

ВИСНОВКИ

1. На основі аналізу освітніх інновацій України та Польщі в умовах глобалізації суспільства зазначено, що глобалізація є провідною тенденцією сучасного світу, яка впливає практично на всі сфери людського буття. Освіта як важливий соціальний інститут також відчуває глобалізаційні впливи. Швидкий науково-технічний прогрес, міграційні процеси, взаємопроникнення культур, формування відкритого інформаційного середовища закономірно відображаються на освітній системі і ставлять перед нею нові виклики. Всі вищезазначені чинники, особливо глобалізація інформаційного простору, стають передумовами набуття освітою такого ж глобального статусу. Отже, трансформоване з постіндустріального, сучасне інформаційне суспільство характеризується актуальними і потенційними перетвореннями в освітніх системах.

На ці тенденції впливають три головні виміри глобалізації - політичний, економічний і культурний. Політичний аспект впливу визначається

поширенням ідей неолібералізму на освітню політику значною сукупністю держав. Ерозія суверенітету національної держави та повноти його повноважень у сфері освітньої політики; активізація впливу на освітню політику міжнародних організацій супроводжується процесами роздержавлення освітньої сфери, приватизації освітніх послуг і трансформацією форм контролю в освітній сфері. Економічний аспект глобалізації освіти полягає в його перетворенні на предмет міжнародної торгівлі, наданої послуги і може сприйматися як ресурс. Крім того, глобалізація призводить до утвердження нового економічного порядку – “економіки знань”, де самі знання, компетенція та здатність до інновацій стають базовим капіталом.

Глобалізація є багатовимірним процесом, в якому одночасно відбуваються гомогенізація та гетерогенізація культурних просторів, глобалізація та локалізація, що вимагає від освіти як підготовки наступного покоління до життя в “глобальному приміщенні”, так і збереження його національної ідентичності, об’єднання традиційної культури з модерною. Окреслені аспекти глобалізації ставлять нові виклики перед національною освітньою системою України, однак, за умов адекватного і компетентного реформування освітньої сфери можуть стати можливістю для розвитку держави в цілому, посилення його позицій на глобальній арені.

Таким чином, у суспільстві, яке відчуває кардинальні зміни, роль освіти неухильно зростає, а його функції істотно трансформуються. Основними функціями освіти в сучасному суспільстві є: відтворення інтелектуального потенціалу суспільства, професійно-економічна, соціальна, соціально-політична, функція трансляції культури. Таке виділення функцій випливає з цілей і завдань, що стоять перед освітою. Аналіз, таким чином, відокремлених функцій освіти відображає, з одного боку, роль освіти у формуванні особистості, його всебічному розвитку, з іншого боку - виявляє взаємозв’язок освіти з різними сферами суспільної діяльності (економічної, політичної, культурної) і суспільством в цілому.

2. Очевидним стало й те, що ринкові відносини - перший і основний параметр, при якому може відбуватися реальна модернізація як українського суспільства в цілому, так і освіти зокрема. У свою чергу, концепція розвитку системи освіти ґрунтується на демократизації всіх її ланок, а також відкритості і прозорості, як у діяльності органів державного управління, так і освіти та розглядати відкритість і прозорість, як характеристики, що відображають можливість споглядати процес управління, що важливо для освітнього процесу.

Метою державної освітньої політики є створення умов для розвитку особистості і творчої самореалізації кожного громадянина України, вихованні покоління людей, здатних ефективно працювати і навчатися протягом життя, обіргати й примножувати цінності національної культури та громадянського

суспільства, розвивати і зміцнювати суверенну, незалежну, демократичну, соціальну і правову державу як невід'ємну складову європейської та світової спільноти. Узагальнення результатів впровадження теоретичної моделі концептуалізації напрямів освітніх інноваційних процесів України та Польщі в умовах глобалізації суспільства у практику вищої педагогічної школи дозволило визначити систему умов її ефективності, серед яких *загальнопедагогічні*:

- забезпечення цілісності освітнього процесу як онтологічної нескінченно можливої системи, якій притаманні поліцентричність, діалогічність, неоднорідність, недиз'юнктивність, полілогічність;

- поетапне здійснення освітнього процесу на основі взаємозв'язку теорії і практики;

- створення інноваційного освітнього середовища, яке відповідає особистим потребам і запитам майбутнього вчителя, здатного працювати в мультикультурному освітньому просторі;

- актуалізація принципу мультикультурності освітнього процесу як усвідомлення майбутнім учителем множинності якісно своєрідних та самотутніх культур;

- педагогічна підтримка процесу національної самоідентифікації майбутнього вчителя шляхом надання пріоритетності національного компонента у змісті освіти.

Етико-психологічні умови:

- орієнтація на загальнолюдські та національні цінності як засіб інтеріоризації індивідом культурного досвіду людства; формування досвіду культуротворчої педагогічної діяльності;

- формування емоційно-ціннісного ставлення до соціокультурної дійсності, становлення мотиваційної сфери особистості вчителя з урахуванням поєднання термінальних (свобода, краса, творчість, любов, мудрість, праця тощо) та інструментальних (освіченість, відповідальність, сміливість, активність, оптимізм тощо) цінностей;

- забезпечення особистісно зорієнтованого підходу до педагогічної освіти;

- моделювання педагогічного процесу на основі гуманістичної суб'єкт-суб'єктної взаємодії;

- створення позитивної емоційної атмосфери навчання, яка сприяє найбільш повному розкриттю творчих можливостей студентів.

Організаційно-методичні умови:

- генералізація педагогічного знання та його застосування в процесі професійно-педагогічної діяльності майбутнього вчителя;

- достатній рівень педагогічної компетентності, що передбачає наявність знань про особливості системи педагогічних підходів, стратегій, технологій та вміння комплексно їх використовувати при розв'язанні конкретних навчальних завдань;

- методично доцільний добір організаційних форм, методів та засобів освітнього процесу, які б відповідали меті і завданням, забезпечували адекватність навчально-виховного процесу майбутній професійній діяльності на основі інтегративних стратегій;

- усвідомлення принципів педагогічної інтеграції;

- професіографічний моніторинг для здійснення науково обґрунтованого діагностико-прогностичного аналізу та відповідного коригування процесу педагогічної підготовки студентів на всіх його етапах.

3. Підсумовуючи вище викладене, ми повинні зробити головні висновки про місце і роль української освіти в єдиному освітньому просторі Об'єднаної Європи.

По-перше, це дуже суперечливий процес, до якого навіть в Європі немає однозначного підходу, оскільки політичні керівники країн і вищі посадові особи - міністри освіти і міністри закордонних справ - посилено "проштовхують" трансформацію системи освіти, а університети і студентство цього пручаються.

По-друге, українські законослухняні адміністратори від освіти - наукова громадськість та науково-дослідні установи НАПН України - інтенсивно обробляють пропозицію і інтелектуально його виправдовують. До найбільш вагомих досягнень української системи освіти слід зарахувати такі: зміст освіти, особливо в областях природничого знання; набутий досвід організації навчально-виховного процесу, науково-методичне забезпечення освітнього процесу; виховний компонент.

По-третє, професорсько-викладацький склад ВНЗ України, студентство та батьки не розуміють, як можна відкинути досягнення національної системи освіти і переходити на ментально неприйнятну або суперечливу технологію навчання без виховання, ігнорувати досягнення найкращої педагогічної системи, заснованої на ідеологемі "віддаю серце дитині" і збагаченої позитивним досвідом виховання патріотично налаштованої молоді.

По-четверте, навіть при позитивному вирішенні цього питання формуються потужніше суперечність між георегіональними освітніми системами, яку потрібно буде обов'язково долати на наступних етапах загальносвітового глобалізаційного процесу.

По-п'яте, пропонованим виходом може стати відпрацювання моделі університету світового класу, яка повинна бути притаманна не окремим регіонам, а вищим навчальним закладам третього тисячоліття взагалі і ґрунтуватися на інформаційному єдності сучасного світу, на інформаційно-довідкових, наукових і навчальних мегамережах освіти і науки.

4. Таким чином, розглянувши основні напрями національних пріоритетів українських освітніх інновацій та їх значення для польської системи освіти, а також можливості співпраці у цих напрямках українських і польських педагогів можемо зробити ряд узагальнюючих висновків.

По-перше, сучасна українська теорія освіти і педагогіки особливо цікава європейським і, зокрема польською, дослідникам і педагогам саме з точки зору її інноваційно-гуманістичного характеру.

По-друге, важливою основою для інноваційного розвитку української системи освіти є високий рівень її внутрішньої організації, цілісність і спадковість.

По-третє, важливим інноваційним пріоритетом розвитку національної системи освіти є його забезпечення новітньою, прогресивною методологічною основою.

По-четверте, значним інноваційним потенціалом українська система освіти володіє в області виховної роботи.

По-п'яте, одним із ключових інноваційних завдань для реформування української системи освіти є забезпечення правової основи її функціонування, яка б повною мірою відбивала національні реалії, виклики і потреби, а також синхронізувала правове поле освітньої діяльності в Україні з правовими реаліями європейського освітнього простору. Отже, міждержавне співробітництво в умовах освітніх контактів на всіх рівнях, які активно інтенсифікуються, дозволить найоптимальнішим чином розв'язувати наявні проблеми.

5. Таким чином, участь Польщі та Україні в Болонському процесі ставить перед системами освіти завдання ефективного включення окремих вищих навчальних закладів та їх співробітників у процес реалізації та запровадження у життя головних положень Болонської Декларації. Проблеми, пов'язані з введенням Болонської Програми з обох сторін можна поділити на кілька груп:

- проблема впорядкування напрямів навчання (передбачає виділення навчання в рамках вищої освіти, певного професійного звання, закінчується отриманням диплома);

- збереження однорідної 5-річної системи освіти. (Після тривалих обговорень прийнято, що однорідна система 5-річного освіти буде збережена лише на 6-ти напрямках: правовий, медичний, медико-стоматологічний, фармацевтичний, психологічний);

- аналіз необхідності введення або існування другого рівня освіти для всіх напрямів. (Треба визначити, які напрями треба реалізувати на другому рівні, а які повинні закінчуватися на першому рівні отримання професійних знань);

- питання співвідношення між I і II циклом навчання. (Необхідно визначити і уточнити основи навчання на II-му рівні, враховуючи можливість зміни напрямку навчання після закінчення I-го рівня. Дані рівні не можуть бути створені на основі простого поділу існуючої системи 5-річного вищої освіти на дві частини (3 і 2 роки), але повинні складати дві окремі цілісності.);

- професіоналізація навчання. (В даний час навчання на рівні бакалавра та магістра часто лише за назвою “професійні”, проте, по суті справи вони такими не є. Поняття це вимагає уточнення в сфері стандартів навчання. Пропонується, щоб навчання I-го циклу було навчанням професійним лише в разі наявності в стандартах навчання відповідного числа годин професійної практики);

- питання необхідності існування стандартів навчання для всіх напрямів навчання і розробка таких стандартів для всіх напрямів навчання I циклу. Стандарти повинні містити: загальну характеристику напрямів (час навчання, загальне число пунктів ECTS і годин навчань); характеристику навчання; програмний мінімум, який становить 40% від загальної чисельності пунктів ECTS або годин навчань, визначених у стандартах напрямків, що містять групи предметів).

Світовою практикою, самим життям доведено, що лише тісне поєднання освіти з наукою є запорукою забезпечення високої якості освіти та належного інтелектуального супроводу державотворення. Це ж є і провідним вимогою Болонської декларації щодо інтеграції європейської вищої освіти.

6. З'ясовано, що однією з найважливіших є безпосередня співпраця між університетами України та Польщі, яка має різні форми, ступені широти і спирається на давні традиції. Здебільшого, таке співробітництво здійснюється між ВНЗ загального галузевого спрямування - політехніками, школами економіки, ВНЗ гуманітарного напрямку, університетами класичного типу тощо. При цьому існують певні питання, які потребують розв'язання, а саме:

По-перше, це проблема здобуття українськими вищими навчальними закладами реальної автономії.

По-друге, серед перешкод академічного співробітництва для інтеграції європейських освітніх систем існує системний фактор, пов'язаний з необхідністю перебудови української освітньо-наукової системи в цілому. Історично склалося, що в ряді європейських країн наука розвивалася переважно на базі університетів, де сформувалися відомі наукові школи, розвивалася мережа науково-дослідних кафедр і лабораторій. В Україні ж освітньо-наукова сфера має більш складну структуру, в якій взаємодіють академії наук, НДІ, і університети.

По-третє, слід зазначити порівняно низький рівень володіння не тільки польською, а й англійською мовами, які є базовими для участі українських студентів та науковців у програмах українсько-польського академічного співробітництва. Крім того, є інформаційні та матеріально-фінансові чинники низької академічної мобільності - викладачі ВНЗ не завжди можуть брати участь в освітніх заходах за кордоном як з мовної причини, так і у зв'язку з відсутністю доступу до інформації про такі заходи, брак коштів у ВНЗ на передплату іншомовних бібліотечних ресурсів і на міжнародні відрядження.

По-четверте, навіть якщо кошти за програму учасники сплачують самостійно або організатори надають грант, виникає низка організаційних проблем. ВНЗ часто відмовляються сприяти і оформляти направлення на навчання за кордон, що найкраще б узгоджувалося з українським законом.

Подальшого дослідження *потребують*: теоретичне обґрунтування процесу формування наукової картини світу майбутнього фахівця в системі педагогічної освіти; обґрунтування інтеграції як фактору розвитку професійного мислення майбутніх фахівців; наукове і навчально-методичне забезпечення кредитно-модульної системи організації навчально-виховного процесу у педагогічних ВНЗ; маркетингові дослідження ринків освітніх послуг і праці для прогнозування напрямів удосконалення системи вищої педагогічної освіти.

**Основні положення дисертаційного дослідження
викладені у таких публікаціях:**

Монографія

1. Андрушкевич Ф. Глобализационный концепт современных инноваций (философско-компаративный анализ модернизационных процессов в образовательных системах Украины и Польши) [монографія]. – К.: Изд-во НПУ имени М.П. Драгоманова, 2011. – 346с. (15 друк. арк.).

Статті у наукових фахових виданнях

2. Андрушкевич Ф. Развитие образования в системе глобализационных изменений современного мира / Ф. Андрушкевич // Наукові записки: [збірник наукових статей] /М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Нац. пед. ун-т імені М.П.Драгоманова; укл. Л.Л. Макаренко. – К.: Вид-во НПУ імені М.П.Драгоманова, 2012. – Випуск СІ (102) – С.9-17.

3. Андрушкевич Ф. Концептуальні засади розвитку української освіти / Ф. Андрушкевич // Вісник Інституту розвитку дитини Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова : зб. наук. пр. - К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2011. Серія: Філософія, педагогіка, психологія. - Вип. 13. – С. 37 – 43.

4. Андрушкевич Ф. Інновації в Польській та Українській освіті як наслідок підписання Європейських освітніх декларацій (порівняльний аналіз) / Ф. Андрушкевич // Всеукраїнський науково практичний журнал “Директор школи ліцею гімназії”. – К.: ЦССР імені М. Пирогова, 2011. – № 2. – С. 32- 40.

5. Андрушкевич Ф. Проблеми впровадження освітніх реформ / Ф.Андрушкевич // Вісник Інституту розвитку дитини Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова: зб. наук. пр. - К.: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2010. Серія: Філософія, педагогіка, психологія. - Вип. 11. – С. 41 – 47.

6. Андрушкевич Ф. Про контури державної політики в галузі вищої освіти ХХ ст. / Ф. Андрушкевич // Гуманітарний вісник ДВНЗ “Переяслав – Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія

Сковороди”: наук. теорет. зб. – Переяслав – Хмельницький.: ДВНЗ Переяслав-Хмельницький ДПУ імені Григорія Сковороди, 2010. – Вип.19. – С. 473 - 479.

7. Андрушкевич Ф. Початкова технічна підготовка польського персоналу у Верхній Сілезії /Ф. Андрушкевич // Збірник наукових праць Інституту психології ім. Г.С. Костюка АПН України “Актуальні проблеми психології” у 12 томах /За ред. В.О. Моляко. – Т. 12. - Вип. 10. - Ч.ІІ. - Житомир.: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2010. – С. 15 - 21.

8. Андрушкевич Ф. Головні аспекти впливу глобалізації на розвиток освітніх процесів / Ф. Андрушкевич // Вища освіта України теоретичний та науково – методичний часопис № 3 / За ред. В.П.Андрущенко, - К., 2010. - С. 72 - 78.

9. Андрушкевич Ф. Глобализационные изменения современного мира как фактор модернизации педагогического образования в Украине и Польше / Ф. Андрушкевич // Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 17. Теорія і практика навчання та виховання. – Вип. 18: збірник наукових праць. – К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2011. – С. 10-16.

10. Андрушкевич Ф. Роль образовательных инноваций в модернизации университетского образования в Украине и Польше / Ф. Андрушкевич // Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 17. Теорія і практика навчання та виховання. – Вип. 19: збірник наукових праць. – К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2011. – С. 9-16.

11. Андрушкевич Ф. Сравнительный анализ особенностей внедрения образовательных инноваций в образовательный процесс педагогических университетов Украины и Польши / Ф. Андрушкевич // Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія №5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. – Вип. 32: збірник наукових праць. – К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2012. – С. 13-22.

12. Андрушкевич Ф. Основные категории изменений образовательных систем в контексте образовательных инноваций Украины и Польши // Міжнародний науковий форум: соціологія, психологія, педагогіка, менеджмент: зб. наук. пр. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2010. – Вип. 2. – С. 222 – 232.

13. Андрушкевич Ф. Польський досвід впровадження стандартів вищої освіти у навчальний процес / Ф. Андрушкевич // Соціальна робота в Україні: теорія і практика. Науково-методичний журнал – № 3/4. – К.: Аспект-Поліграф, 2011. – С. 147-155.

14. Андрушкевич Ф. Роль и место украинского университетского образования в едином европейском пространстве // Міжнародний науковий форум: соціологія, психологія, педагогіка, менеджмент: зб. наук. пр. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2011. – Вип. 7. – С. 98 – 107.

15. Андрушкевич Ф. Ринкові відносини і освіта: проблеми трансформації / Ф. Андрушкевич // Міжнародний науковий форум:

соціологія, психологія, педагогіка, менеджмент: зб. наук. пр. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2011. – Вип. 5. – С. 237-245.

16. Андрушкевич Ф. Компаративний аналіз особливостей освітніх інновацій в освітніх системах України та Польщі // Директор школи, ліцею, гімназії: Фахове видання з педагогічних, психологічних та філософських наук. – № 5. – К., 2011. – С. 88-93.

17. Андрушкевич Ф. Проблеми реформування університетської освіти в реаліях сьогодення // Міжнародний науковий форум: соціологія, психологія, педагогіка, менеджмент: зб. наук. пр. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2009. – Вип. 1. – С. 263-273.

18. Андрушкевич Ф. Методичний супровід освітянської діяльності: українсько-польський досвід // Міжнародний науковий форум: соціологія, психологія, педагогіка, менеджмент: зб. наук. пр. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2011. – Вип. 4. – С. 159 – 169.

19. Андрушкевич Ф. Академическое сотрудничество между Украиной и Польшей как приоритетное направление в контексте современного образования // Міжнародний науковий форум: соціологія, психологія, педагогіка, менеджмент: зб. наук. пр. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2010. – Вип. 3. – С. 201 – 209.

20. Андрушкевич Ф. Україна – Польща: досвід формування правового поля освіти // Директор школи, ліцею, гімназії: Всеукраїнський науково-практичний журнал. Фахове видання з педагогічних, психологічних та філософських наук. – № 5. - 2012. – С. 94-99.

21. Андрушкевич Ф. Проблемы и перспективы модернизация университетского образования Украины // Міжнародний науковий форум: соціологія, психологія, педагогіка, менеджмент: зб. наук. пр. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2012. – Вип. 8. – С. 130 – 139.

АНОТАЦІЇ

Андрушкевич Ф. – Концептуалізація освітніх інновацій України та Польщі в умовах глобалізації суспільства. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки. – Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова. – Київ, 2012.

Дисертаційне дослідження присвячене комплексному аналізу освітніх інновацій України та Польщі в умовах глобалізації суспільства та концептуалізації основних інноваційних тенденцій у галузі освіти. Показано, що освіта як важливий соціальний інститут також відчуває глобалізаційні впливи і формує відкрите інформаційне середовище, в якому закономірно відображається глобалізація інформаційного простору, що стає передумовою

набуття освітою такого ж глобального статусу. Розглянуто основні напрями національних пріоритетів українських освітніх інновацій та їх значення для польської системи освіти, а також можливості співпраці у цих напрямках українських і польських педагогів. Сформульовано концептуальні засади такої діяльності. Розроблено теоретичні основи інтеграції інформаційного простору освіти України в європейський освітній простір та виявлено конкретні способи їх врахування в реформуванні освіти і побудові суспільства знань. Узагальнено європейський досвід освітньо-інформаційної політики та проаналізовано основні напрями її впливу на країни-учасниці ОБСЄ та особистість. Практичне значення отриманих результатів визначається ефективністю запропонованого підходу в осмисленні освітньої політики держави, її структурних елементів, напрямів її впливу на розвиток суспільства, знань, знаннєвої економіки, творчої особистості.

Ключові слова: глобалізація, глобалізаційний концепт, освітні інновації, освітні стандарти, система освіти, європейський освітній простір, економізація освітнього простору, особистість, суспільство, освітня політика.

Андрушкевич Ф. – Концептуализация образовательных инноваций Украины и Польши в условиях глобализации общества - Рукопись.

Диссертация на соискание научной степени доктора педагогических наук по специальности 13.00.01 – общая педагогика и история педагогики. – Национальный педагогический университет имени М.П. Драгоманова. – Киев, 2012.

Диссертационное исследование посвящено анализу основных тенденций в образовательных инновациях Украины и Польши как членов единого европейского образовательного пространства и влияния на них процессов глобализации. Глобализация образования рассматривается как процесс конвергенции принципиальных основ образовательной политики национальных государств (цели и стратегии развития образования, содержание образования, способы и критерии оценки эффективности образовательных систем и т. п.). В Украине этот процесс находится на начальной стадии развития, поэтому опыт Польши в этом направлении являет собой пример эффективного внедрения в национальную систему образования общеевропейских образовательных концептов. Проанализированы вызовы к образованию со стороны рыночных и демократических инноваций, специфика образовательных инноваций в современном европейском пространстве, проведен компаративный анализ особенностей образовательных инноваций в разных образовательных системах (Украина – Польша), анализируются национальные приоритеты украинских образовательных инноваций и их значение для польской системы образования, а также польский “образовательный прорыв” и его значение для украинских образовательных инноваций.

Обращено внимание на характерную для нынешней эпохи тенденцию, что к разработке образовательной политики большинство стран подходят с учетом достижений друг друга в этой области и с целью формирования единой образовательной стратегии европейского пространства. Изучая особенности построения, организации и управления, содержания и технологии обучения друг друга, страны перенимают бесценные достоинства, опыт развития национальных образовательных систем и тем самым содействуют перспективному делу их сближения, взаимопонимания, сотрудничества. Основой и главным стимулом этого процесса является глобализация – новая мировая тенденция, с помощью которой образ жизни, распространение товаров потребления и идей становятся стандартизированными во всем мире. Поскольку обозначенная тенденция все более заметно проникает во все сферы общественной жизни – улучшаются технологии и коммуникации, изменяется характер транспорта и услуг, увеличивается массовая миграция и переселение народов, возрастает уровень экономической активности, перерастающий национальные рынки в результате объединения промышленных и коммерческих групп, выходящих за границы государств, расширяются международные соглашения, сокращающие стоимость ведения бизнеса в иностранном государстве – учет ее требований относительно развития образования является первоочередной задачей не только для одной или группы стран, а для всех стран континента. В европейском пространстве началась интенсивная обработка главных принципов глобальной образовательной политики, а вслед за ним – реальная трансформация национальных образовательных систем, которые идут на сближение друг с другом.

Отмечено, что провозглашение “Европы знаний”, фундаментальной роли университетов, необходимости обучения на протяжении всей жизни, акцента на исследовательскую и самостоятельную работу, гармонизацию уровней и циклов обучения, участия студентов станет эффективным процессом объединения усилий европейских стран на пути построения европейского гуманитарного пространства. Ключевыми вопросами новой образовательной политики определены: качество, доверие, актуальность, мобильность, совместимость, привлекательность, диалог, сближение с учетом национальных и европейских особенностей.

Знаковыми в этом измерении стали Лиссабонская конвенция о взаимном признании документов об образовании в европейском пространстве (1997 г.) и Болонская декларация (1999 г.), которые начали процесс возникновения единого согласованного европейского пространства высшего образования для обеспечения мировой конкурентной способности специалистов еврорегиона. Фактически речь идет о формировании единого европейского поля образования, ведущими направлениями которого являются: принятие системы понятных и сравнимых (академических) степеней, в частности через введение приложения к диплому; принятие системы, основанной на двух основных циклах – доуровневого и уровневого;

введение системы кредитов по типу Европейской системы трансфера кредитов; содействие мобильности студентов, преподавателей, научных работников, администраторов в европейском регионе; содействие европейскому сотрудничеству в обеспечении качества образования для разработки сравнительных критериев и методологий; содействие необходимым европейским взглядам о высшем образовании, в особенности относительно развития учебных планов, международного сотрудничества, схем мобильности, общих программ обучения, практической подготовки и научных исследований.

Рассмотрены основные направления украинско-польского сотрудничества образовательных систем в контексте современных инноваций и в сфере утверждения европейских приоритетов.

Ключевые слова: глобализация, глобализационный концепт, образовательные инновации, образовательные стандарты, европейское образовательное пространство, экономизация образовательного пространства, личность, общество, образовательная политика.

Andrushkevich F. - Conceptualizing Innovations Ukraine and Poland in the context of globalization of society. - The manuscript.

Dissertation for the degree of Doctor of Science pedagogical speciality 13.00.01 - general pedagogy, history of pedagogy. - National Pedagogical Dragomanov University . - Kiev, 2012.

Research is devoted to the comprehensive analysis of innovation in Ukraine and Poland in the context of globalization of society and the conceptualization of the major innovation trends in education. It is shown that education as an important social institution, is also experiencing globalization effect and creates an open information space, which naturally reflects the globalization of information space, which is a prerequisite for entry the education in a global status. The main directions of the national priorities Ukrainian innovations and their importance for the Polish education system, as well as cooperation opportunities in these sectors of the Ukrainian and Polish teachers. Formulated a conceptual framework for these activities. Developed the theoretical basis of the integration of information space of Education of Ukraine into the European educational space, and identified concrete ways to take them into account in reforming education and building a knowledge society. Generalized European experience educational and informational policies and analyzes the main trends of its impact on the OSCE member countries, and personality. The practical significance of the results determined by the effectiveness of the proposed approach in thinking about education policy, its structural elements, the directions of its influence on the development of a knowledge society, knowledge-economy of the individual.

Keywords: globalization, the globalization concept, educational innovations, educational standards, education system, the European educational space, economization of educational space, identity, society, education policy.

Підписано до друку 12.03.2012 р. Формат 60x84/16.
Папір офсетний. Гарнітура Таймс.
Наклад 100 прим. Зам. № 154
Віддруковано з оригіналів

Видавництво Національного педагогічного університету
імені М.П. Драгоманова. 01601, м. Київ-30, вул. Пирогова, 9
Свідоцтво про реєстрацію № 1101 від 29.10.2002.
(044) 239-30-26

НБ НПУ

100161637

